

Tranås kommun

Granskning av kommunstyrelsens
uppsikt över nämndernas
budgetföljsamhet

Building a better
working world

Innehåll

1. Sammanfattning.....	2
2. Inledning.....	3
2.1. Bakgrund	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Genomförande.....	4
2.4. Revisionskriterier	4
3. Iakttagelser.....	7
3.1. Strategi, riktlinjer och uppföljning till kommunstyrelsen	7
3.2. Åtgärder och uppföljning till kommunfullmäktige	8
4. Bedömning.....	11
<i>Bilaga 1: Källförteckning.....</i>	13

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av kommunrevisionen i Tranås kommun granskat kommunstyrelsens uppsikt över nämndernas budgetföljsamhet.

Den sammanfattande bedömningen är att kommunstyrelsen till stor del har en tillräcklig uppsikt över nämndernas ekonomi. Det bedöms dock lämpligt om det etablerade arbetssättet kring uppsikten formaliserades genom att det dokumenteras och fastställs. Det finns ingen antagen strategi kring genomförandet av sin uppsiktsplikt gentemot övriga nämnder. Däremot tar kommunstyrelsen löpnade del av information samt begär tätare uppföljning av nämnderna som visar underskott. Att nämnder som visar underskott blir kallade till kommunstyrelsens sammanträden och får föredra sina åtgärdsplaner indikerar att kommunstyrelsen lägger vikt vid att följa upp nämndernas arbete att nå en budget i balans.

Rapporten fokuserar på barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden eftersom dessa identifierats som nämnder där det kan undersökas hur kommunstyrelsen agerat med anledning av underskott. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av åtgärdsplaner som nämnderna presenterar för kommunstyrelsen. Vi menar dock att presentationerna tydligt borde framgå i protokollen. Vidare görs även bedömningen att kommunstyrelsen bör se över rapportering av utfallet av uppsikt till kommunfullmäktige.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Formalisera sin uppsikt genom att dokumentera formerna för uppsikten för att därefter fastställa den,
- ▶ Säkerställa att det tydligt framgår i protokollen vilka underlag som legat till grund för beslut även om beslutet är att lägga informationen till handlingarna, samt
- ▶ Se över möjligheten att rapportera utfallet av uppsikten till kommunfullmäktige på ett formaliserat sätt.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Enligt kommunallagen 6 kap ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas och gemensamma nämnders verksamheter. Styrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan ha inverkan på kommunens ekonomiska ställning och hos fullmäktige göra de framställningar som behövs. Styrelsen får från övriga nämnder och beredningar begära in de upplysningar som de behöver för att fullgöra sitt uppdrag.

Med styrelsens ledande ställning följer att den har till uppgift att skaffa sig överblick över hela kommunförvaltningen. Det åligger styrelsen särskilt att bereda och yttra sig i ärenden som ska handläggas av kommunfullmäktige, ha hand om den ekonomiska förvaltningen, verkställa fullmäktiges beslut och i övrigt fullgöra de uppdrag som fullmäktige har lämnat över till styrelsen. Uppsikten är ett medel för att kommunstyrelsen på ett effektivt sätt ska kunna leda och samordna hela den kommunala verksamheten. Enligt kommunstyrelsens reglemente ska styrelsen följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Budgetprocessen är ett av kommunstyrelsens ansvarsområden. En väl fungerande budgetprocess och budgetföljsamhet stärker kommunens förutsättningar för att uppnå god ekonomisk hushållning. Kommunens ekonomiska utfall och de framtida utmaningar som kommunen står inför ställer höga krav på processerna för planering av verksamheten och dess finansiering. Av kommunens budget för 2021 framgår att Tranås kommuns ekonomiska resultat har försämrats under de senaste åren. Därtill växer skatteunderlaget långsammare samtidigt som verksamheternas kostnader ökar. Utöver de enskilda nämndernas ansvar att följa budget, är det också en del av kommunstyrelsens uppsiktsplikt att hålla sig informerad om nämndernas ekonomiska utveckling och säkerställa att åtgärder vidtas.

De förtroendevalda revisorerna har mot bakgrund av sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt det vara angeläget att granska om kommunstyrelsens uppsikt över nämndernas budgetföljsamhet är ändamålsenlig.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens övergripande syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen på ett ändamålsenligt sätt utövar sin uppsikt över nämndernas ekonomiska ställning.

I granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- ▶ Har kommunstyrelsen antagit någon strategi för genomförandet av sin uppsiktsplikt gentemot övriga nämnder?
- ▶ Säkerställer kommunstyrelsen att hela kommunstyrelsen ges möjlighet att bedriva sin uppsikt?
 - Vilken uppföljning sker till kommunstyrelsen avseende nämndernas ekonomi?
- ▶ Finns tydliga ekonomiska riktlinjer/styrprinciper för god ekonomisk hushållning?
- ▶ Säkerställer kommunstyrelsen att nämnderna vidtar åtgärder vid negativa budgetavvikelser?
- ▶ Rapporterar kommunstyrelsen vidare till kommunfullmäktige avseende utfallet av uppsikten?

2.3. Genomförande

Granskningen grundas på intervjuer med kommunstyrelsens ordförande och 1:e vice ordförande (kommer benämnas som presidium i rapporten), kommundirektören, ekonomichefen samt med kanslichefen. Även 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen var inbjuden till intervjun men närvarande inte. För att kunna följa upp hur kommunstyrelsen agerar när nämnderna redovisar underskott har vi valt att följa upp kommunstyrelsens ageranden gentemot barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden. Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden redovisade vid delåret 2020 ett prognostiserat underskott för helåret. Utfallet för 2020 visade att barn- och utbildningsnämnden klarade att hålla sin budget men förblev ett intresse för revisionen att följa upp inom ramen för denna granskning. Granskningen är genomförd september – november 2021.

2.4. Revisionskriterier

2.4.1. Kommunallagen (2017:725)

Enligt 6 kap. 1 § ska styrelsen ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet.

2.4.2. Kommunstyrelsens reglemente

I kommunstyrelsens reglemente 1 §, antaget av kommunfullmäktige 2019-12-16, anges att kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders verksamhet.

Reglementets 3 § berör kommunstyrelsens uppsiktsplikt och här anges att styrelsen ska:

1. utöva uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders beslut samt kontinuerligt följa verksamheten i samtliga nämnder, ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning,
2. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningscheferna.

2.4.3. Mål och budget 2021

Mål och budget 2021 med plan 2022–2023 beslutad i kommunfullmäktige 2020-10-26, uppges vara kommunens främsta styrdokument. I detta beskrivs hur skattemedlen ska användas, vad som ska prioriteras, och vad invånarna kan förvänta sig av kommunen.

Mål och budget 2021 beskriver även god ekonomisk hushållning och definierar det på följande vis: "Kommunallagen kräver att kommuner anger mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. I Tranås innebär det:

- Att ha kontroll på alla intäkter och kostnader.
- Att ha en ekonomisk buffert för att kunna hantera oförutsedda händelser och konjunktursvängningar.
- Att medel från försäljning av anläggningstillgångar används för att återbetala lån eller återinvestera i nya anläggningar.
- Att verksamheterna bedrivs kostnadseffektivt och ändamålsenligt. Det ska finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestation, resultat och effekter."

Ambitionen uppges, i mål och budget 2021, vara att verksamheten ska kännetecknas av framsynt planering och god hushållning. Vidare ska verksamheten resultera i en samhällsservice som matchar behoven som kommuninvånarna har.

För att kunna bedöma och följa kommunens ekonomiska ställning föreslås det i mål och budget 2021, att nämnder vid oplanerade underskott ska genomföra en åtgärdsplan. Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott över en procent eller en miljon ska snarast redovisa en åtgärdsplan till kommunstyrelsen.

Vidare framkommer det i mål och budget 2021 att en budgetberedning sammanträder årligen där nämnderna redovisar sina respektive verksamhetsplaner, innehållande uppdragsbeskrivning och omvärldsanalys med drift- och investeringsramar samt resultat- och finansieringsbudget. Därefter sammanträder kommunstyrelsens arbetsutskott och lägger förslag till den budget som slutligen kommer att fastställas av kommunfullmäktige.

2.4.4. Budgetprocessen

I budgetprocessen beslutad av kommunfullmäktige 2019-09-09 fastställs ansvar och befogenheter kopplat till ekonomihanteringen. Kommunstyrelsen ansvarar för att upprätta budgetförslag, årsredovisning och delårsrapporter samt har uppsiktsplikt över nämnder och kommunala företag. Nämnder och styrelser har att följa de anvisningar och tidsplaner som kommunstyrelsen fastställer för detta arbete. Nämnden ansvarar för att verksamheten, inom sitt område, bedrivs enligt budgetramar och riktlinjer beslutade av fullmäktige. Om en nämnd visar på ett prognostiserat underskott mot budget vid delårsrapport ska förvaltningschefen för nämnden presentera förslag till åtgärder. Beslutet ska, om möjligt, vara utformat så att nämnden senast till utgången av tre årsbudgetar når en budget i balans. Beslutet ska översändas till kommunstyrelsen för kännedom. Om obalansen fortfarande kvarstår vid årets slut, ska nämnden göra en granskning av verksamheten och organisationen, inklusive förvaltningsledningen. Nämndens ansvar prövas i samband med bokslutsbehandlingen i kommunfullmäktige. Vidare ska nämnden säkerställa att varje chef i organisationen engageras i uppföljningsarbetet. Kommunstyrelsen och/eller ekonomichef kan vid behov begära tätare uppföljningar och ytterligare information från nämnden. Om nämnder prognosticerar ett sämre resultat än planerat ska nämnden upprätta en åtgärdsplan som ska presenteras för kommunstyrelsen.

Budgetuppföljningar görs efter utgången av månaderna mars, maj, augusti och oktober. Nämnden ska lämna in begärt uppföljningsmaterial till ekonomiavdelningen. Inlämnat material sammanställs av ekonomiavdelningen och presenteras för kommunstyrelsen och för kommunfullmäktige. Varje nämnd ska genomföra budgetuppföljning vid varje nämndsmöte, dock utan att uppföljningsmaterial lämnas skriftligt till ekonomiavdelningen och utan att uppföljningsmaterialet redovisas för kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

2.4.5. Finanspolicy och dess riktlinjer

I finanspolicyn, beslutad av kommunfullmäktige och daterad 2017-12-20, beskrivs att kommunstyrelsen fastställer riktlinjer för den finansiella verksamheten. Kommunfullmäktige beslutar om finansiella mål i samband med årligt budgetbeslut. Uppföljning sker årligen vid årsbokslutsinformation. Kommunstyrelsen fastställer riktlinjer för den finansiella verksamheten.

Kommunfullmäktige har även antagit riktlinjer för finanspolicyn daterad 2017-12-20. Syftet med riktlinjen är att fastställa ramar och riktlinjer för rapportering och uppföljning av finansverksamheten. Det framkommer även att ett välfungerande rapportsystem ska finnas med syfte att ge kommunens ledning kontinuerlig information som rör medelsförvaltningens utveckling. Kommunens och företagens placerings- och låneportföljers sammansättning samt den finansiella riskexponeringen i övrigt ska rapporteras till kommunfullmäktige per mars, maj, augusti, oktober samt vid årsbokslut. Rapporteringen ska separat redovisa kommunen och koncernen. Sammanställning av kommunens finansiella positioner

rapporteras vid varje budgetuppföljningstillfälle till kommunstyrelsen. Avvikelser från fastlagd finanspolicy ska snarast rapporteras.

2.4.6. Reglemente för intern kontroll

Reglemente för intern kontroll daterat 2019-10-30 redogör att det är kommunstyrelsen som har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. Kommunstyrelsen ska, med utgångspunkt från information de har fått av nämnder i form av uppföljningsrapport, utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll samt se till att åtgärder vidtas i de fall förbättringar behövs. I reglemente framgår det inte vem som beslutat kring detta.

3. lakttagelser

3.1. Strategi, riktlinjer och uppföljning till kommunstyrelsen

I följande avsnitt kommer revisionsfrågorna gällande strategi, riktlinjer och uppföljning att besvaras.

Det framkommer under intervjuer att det inte finns någon uttalad eller formulerad strategi för kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Under intervjuer framförs att avsaknaden av ett fastställt dokument inte betyder att uppsikt inte sker. Istället för en fastställd strategi uppges det finnas en praxis kring hur det görs.

Kommunstyrelsen har 2021-02-22 antagit dokumentet "god ekonomisk hushållning och hantering av resultatjämningsreserv". Syftet med riktlinjen är att säkerställa god ekonomisk hushållning för kommunen och kommunkoncernen genom att utvärdera målen som finns i riktlinjen. Från riktlinjerna framgår att god hushållning handlar om att styra ekonomin i både ett långt och ett kort perspektiv. God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv har för avsikt att driva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsmissigt sätt.

Det framkommer i god ekonomisk hushållning och hantering av resultatjämningsreserv att uppföljning av mål fastställda av kommunfullmäktige sker i delårsrapporten och årsredovisningen. Det är sedan kommunstyrelsens uppgift att utvärdera måluppfyllelsen och bedöma om god ekonomisk hushållning uppnås. För att uppnå god ekonomisk hushållning i Tranås kommun krävs att:

- ▶ Samtliga finansiella mål har uppnåtts under räkenskapsåret.
- ▶ Verksamhetsmålen har utvecklats i en positiv riktning i förhållande till startvärdet.

I budgetprocessen (avsnitt 2.4.4) framgår det att kommunstyrelsen och/eller ekonomichef kan vid behov begära tätare uppföljningar och ytterligare information från nämnden. Om en nämnd vid delårsrapport visar på ett prognostiserat underskott mot budget ska förvaltningschefen för nämnden presentera förslag till åtgärder. Det framkommer vid intervjuer att nämnder som visade underskott vid delår och årsbokslut 2020 samt prognostiserat underskott för 2021, närvarar vid kommunstyrelsens sammanträden för att på så sätt följa nämndernas ekonomi. Som en del av intern kontroll närvarar även den nya förvaltningen HR-arbetsmarknad på varje kommunstyrelse med syfte att följa och cementera organisationen. Vidare närvarar även ekonomichefen på varje kommunstyrelsemöte och rapporterar lägesbilden. Ekonomifunktionen i kommun är centraliserad vilket uppges bidra till att insynen i nämndernas ekonomi är god. Förvaltningsekonomerna redovisar regelbundet nämndernas resultat för ekonomichefen.

Ekonomiska uppföljningarna som görs av kommunstyrelsen går till kommunstyrelsens arbetsutskott. Vid delårsbokslut går informationen däremot direkt till kommunstyrelsen för att informationen ska vara så "färsk" som möjligt. Kommunstyrelsen tar del av en ekonomisk uppdatering av ekonomiavdelningen varje sammanträde. Kommunstyrelsen kan även få ytterligare information från nämnder kring ekonomin samt tätare uppföljning där nuläge, framtid och analys presenteras. Hur ofta detta görs baseras på vad som är bestämt för respektive nämnd. Nämnder med underskott kan begäras att lämna åtgärdsplaner till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens presidiums uppfattning är att ledamöterna i kommunstyrelsen har kunskap om nämndernas ekonomi, och att ledamöterna får ta del av rapportering och presentationer som öppnar upp för diskussion under sammanträdena. Det framgår inte av kommunstyrelsens protokoll att den som föredragit ärendet haft en presentation och detta finns inte heller med som beslutsunderlag.

Vidare framhåller presidiet att presentationerna gör det möjligt för kommunstyrelsen att vara insatta och säkerställa att alla ledamöter kan utöva uppsikt över nämnderna. I kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll från 2021 (januari-september) går det att läsa att

kommunstyrelsen lägger informationen till handlingarna när nämnder informerat kring ekonomin. Nämnder med underskott genomför muntliga föredrag och presentationer för kommunstyrelsen kring sitt ekonomiska läge och hur budget ska närma sig balans. Vid intervjuer uppges att detta uppmuntrar till diskussion och att kommunstyrelsen ställer frågor. Nämnderna lämnar inga skriftliga rapporter till kommunstyrelsen. Enligt gällande riktlinjer ska nämnderna presentera förslag till åtgärder. Av det styrande dokumentet framgår inte på vilket sätt detta ska göras.

3.2. Åtgärder och uppföljning till kommunfullmäktige

I detta avsnitt kommer revisionsfrågorna gällande nämndernas åtgärder samt uppföljning till kommunfullmäktige att besvaras.

Som nämnt tidigare är det dokumenterat i mål och budget 2021 (avsnitt 2.4.3) att nämnder som redovisar eller befarar ett underskott över en procent eller en miljon ska snarast redovisa åtgärdsplan till kommunstyrelsen. I dokumentet budgetprocess finns riktlinjer för vilka åtgärder nämnd bör vidta vid prognostiserat underskott vilket sedan kommunstyrelsen ska ta del av.

Det framkommer vid intervjuer att representanter från barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden närvarar på vartannat kommunstyrelsemöte för att redovisa nämndens budget och för att presentera en lägesrapport. Både förvaltningschefer, verksamhetskontroller och personer ur nämndernas presidium har närvarat.

Av intervjuerna framgår att inga budgetöverskridanden accepteras av kommunstyrelsen och nämnderna får inte lämna förslag på åtgärder som inte kan finansieras. Detta går även att utläsa i mål och budget 2021.

Under granskningen framkommer det att nämndernas ekonomi redovisas i fullmäktige efter att varje budgetuppföljning, finansrapport och delårsrapport tagits fram. Detta presenteras av ekonomichef på fullmäktige som redovisar prognos och ger förklaring till resultatet. Efter genomgång av fullmäktiges protokoll under perioden januari – oktober 2021 framgår det att nämndernas ekonomi har presenterats vid tre av totalt sex sammanträden. Däremot uppges det vid intervjuer att frågan om eller resultatet av kommunstyrelsens uppsikt inte lyfts till fullmäktige och det sker ingen dialog med kommunfullmäktige kring uppsikten. Under intervjuer framkommer det att detta kanske borde vara ett inslag vid kommunstyrelsens sammankomster och att kommunfullmäktige borde få ta del av vad kommunstyrelsen identifierat och följer extra inom nämnderna. Vid intervjuer och genomgång av protokoll framkommer det att barn- och utbildningsnämnden har närvarat på kommunfullmäktige under 2020 för att be om ekonomisk dispens med en målbild av budget i balans 2022. Detta efter att nämnden presenterat vilka besparingar som skulle göras, beslutade kommunfullmäktige att godkänna dispens. Vid intervjuer uppges det att återrapportering till fullmäktige gällande ekonomin görs från kommunstyrelsen men att det inte finns några former för detta.

Av intervjuerna framkom att kommunstyrelsens och nämndernas risk- och väsentlighetsanalyser kommer kommande år att fokusera på budgetföljsamhet. Vidare framkom att kommunen uppges vara i processen att anställa en funktion som ska vara ansvarig för kvalitetsgranskning gällande verksamheten där uppsiktsplikten ska vara en del.

Som framgår i budgetprocessen (avsnitt 2.4.4) kan ekonomichefen begära tätare uppföljning och ytterligare information från nämnden. Av intervjuer framkommer att så är fallet och kommundirektör tillsammans med ekonomichef genomför budgetuppföljningsmöten med förvaltningar som lämnat en sämre prognos än budget. Under 2021 har detta skett en gång per månad med medverkande förvaltningschefer från socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden.

Under 2020 redovisade socialnämnden underskott. Barn- och utbildningsnämnden klarade budget men såg länge ut att lämna underskott, detta visade det prognostiserade resultatet i delårsrapporten 2020-08-31. Inom ramen för granskningen har dessa nämnder följts med syfte att följa kommunstyrelsens uppsikt mot socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden.

3.2.1. Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för verksamheterna inom äldreomsorg, stöd och omsorg för personer med funktionsnedsättning samt individ- och familjeomsorg. Nämnden visade vid bokslutet 2020 ett underskott på cirka 6,3 miljoner kronor vilket var 101% nettoutfall av budget. Resultatet av 2020 förklaras i årsredovisningen med att året inleddes med ett budgetunderskott på 11,2 miljoner kronor. Det framgår att 6,5 miljoner kronor av nämndens kostnader var pandemirelaterade men alla effekter och kostnader uppges inte gå att fastställa. Till exempel framgår det att utbetalningarna av försörjningsstöd har ökat, vilket kan vara till följd av pandemin, men som också kan ha ökat av andra orsaker. Socialnämnden erhöll under 2020 3,7 miljoner kronor i stadsbidrag med syfte att kompensera ökade kostnader till följd av pandemin. I årsredovisningen från 2020 uppges året varit ett år "på undantag" där nämndens ordinarie verksamhet varit på paus eller minskat. Nämndens fokus har istället legat på att säkerställa en så begränsad smittspridning som möjligt.

Som nämnts tidigare framgår det vid intervjuer och från protokoll att socialnämnden närvarar på varannan kommunstyrelse för att redovisa budget. Revisionen har tagit del av presentationer och åtgärdsplaner där det framgår prognosutveckling samt bedömning och analys. Senaste sammanträdesprotokollet som tagits del av inom ramen för denna granskning är daterat 2021-06-15. Socialnämnden visar då en prognos på helåret på 1 miljon kronor i överskott. Vid delårsbokslut 2021-08-31 prognostiserar socialnämnden ett överskott på 5,2 miljoner kronor för 2021. Prognosen uppges bero på en tillfällig ramökning för 2021 med 2,5 miljoner kronor efter att nämnden äskade om det. Prognosen beror även på riktade statsbidrag till äldreomsorgen på cirka 9,4 miljoner kronor där 2,2 miljoner kronor gick till privata utförare, samt vakanta sjukskötersketjänster, det vill säga brist på sjuksköterskor.

3.2.2. Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för barnomsorg och utbildningsverksamheten med undantag för vuxenutbildning och SFI. Nämnden redovisar vid bokslutet för 2020 ett nettoutfall i procent av budget på 100% och ett överskott på cirka 0,4 miljoner kronor. Barn- och utbildningsnämnden tog med sig ett underskott på cirka 67 miljoner kronor in i år 2020. För att nå ställda budgetmål krävdes personalminskningar och vid 2020 års början prognostiserades ett underskott på 37 miljoner kronor. Att barn- och utbildningsnämnden till slut klarade sina budgetkrav beror bland annat på att covid-19 haft en positiv ekonomisk påverkan på nämnden, att besparingar kring personal och övriga omkostnader varit större än förväntat samt att nämnden erhållit statliga ersättningar som varit högre än budgeterat.

Av årsredovisningen 2020 framgår att den ekonomiska effekten av covid-19 för barn- och utbildningsnämnden beräknades till cirka 11 miljoner kronor. De statliga bidragen som erhållits uppgår till 4 miljoner kronor och vidare uppges även att personalkostnader har minskat med 20 miljoner kronor. Barn- och utbildningsnämnden har även fått ersättning av Skolverket och Migrationsverket. Nämnden fick också en budgetförstärkning på 7,5 miljoner kronor, vilket förbättrade deras möjligheter att nå budget. Barn- och utbildningsnämnden har på grund av pandemin sparat på kostnader för:

- ▶ skolmåltider på grund av distansundervisning,
- ▶ kostnader på förskolan eftersom det varit färre barn där, samt

- ▶ kostnader för skolskjuts och exempelvis kostnader för läromedel, förbrukning och utbildning.

Detta gjorde sammantaget att barn- och utbildningsnämnden kunde nå budget trots att delårsrapporten 2020-08-31 visade prognos på 28 miljoner kronor i underskott. Även i det prognostiserade resultatet vid delårsrapporten 2021-08-31 visar barn- och utbildningsnämnden på ett prognostiserat underskott på 6,4 miljoner kronor. Resultaten från 2020 och 2021 har gjort att kommunstyrelsen håller extra koll på nämnden.

När barn- och utbildningsnämnden närvarar på kommunstyrelsens sammanträden presenteras resultat, prognos, budgetuppföljning per enhet samt vad som behövs göras framåt för att nå budget, som att spara in på personalkostnader. Från presentationerna framgår det ungefär vad nämnden ska spara utifrån valda åtgärder och analyser där nämnden räknat på hur den kan spara in pengar för att närma sig budget i balans. Från kommunstyrelsens sida beslutas att lägga informationen till handlingarna.

4. Bedömning

Bedömningen är att kommunstyrelsen till stor del har en tillräcklig uppsikt över nämndernas ekonomi. Vi bedömer dock att det vore lämpligt om det etablerade arbetssättet kring uppsikten formaliserades genom att det dokumenteras och fastställs. Kommunstyrelsen kan också med fördel föra en dialog med kommunfullmäktige för att hitta former för att återrapportera utfallet av sin uppsikt till dem.

Vår bedömning grundas på att kommunstyrelsen löpande tar del av information samt begär tätare uppföljning av nämnderna som visar underskott. Att nämnder som visar underskott blir kallade till kommunstyrelsens sammanträden och får föredra sina åtgärdsplaner indikerar att kommunstyrelsen lägger vikt vid att följa upp nämndernas arbete att nå en budget i balans. Däremot vore det en fördel om det framgick av kommunstyrelsens protokoll vilka underlag som har legat till grund för beslutet även om det enbart är det presentationsmaterial som användes vid sammanträdet. Det gör det också möjligt för kommunstyrelseledamöter som inte närvarade vid det specifika mötet att följa åtgärdsarbetet och det ökar även allmänhetens insyn i kommunstyrelsens uppsikt gällande nämndernas hantering av deras ekonomiska underskott. Sammantaget är bedömningen att kommunstyrelsen till stor del utövar sin uppsikt över nämndernas ekonomiska ställning på ett ändamålsenligt sätt men att en strategi för genomförandet bör antas.

Revisionsfrågor	Svar
Har kommunstyrelsen antagit någon strategi för genomförandet av sin uppsiktsplikt gentemot övriga nämnder?	Nej, kommunstyrelsen har ingen antagen strategi. Däremot finns det beskrivet hur nämnderna ska agera vid prognostiserat underskott och att kommunstyrelsen och/eller ekonomichef kan vid behov begära tätare uppföljningar och ytterligare information från nämnden. Det finns även beskrivet att nämnd som visar på ett prognostiserat underskott mot budget vid delårsrapport ska presentera förslag till åtgärder. Hur snabbt åtgärder ska presenteras framgår inte.
Säkerställer kommunstyrelsen att hela kommunstyrelsen ges möjlighet att bedriva sin uppsikt?	Ja, eftersom hela kommunstyrelsen får ta del av nämndernas ekonomiska situation vid sammanträden ges möjlighet för hela kommunstyrelsen att bedriva uppsikt över nämndernas ekonomi.
Vilken uppföljning sker till kommunstyrelsen avseende nämndernas ekonomi?	Kommunstyrelsen tar del av delårsrapport, årsredovisning, budgetuppföljningar och finansrapport vilka ekonomichefen presenterar flera gånger om året. Vidare presenterar nämnder med underskott sin ekonomiska situation förkommunstyrelsen och vad de ska göra för att nå budget.
Finns tydliga ekonomiska riktlinjer/styrprinciper för god ekonomisk hushållning?	Ja, det beskrivs i styrande dokument att kommunen ska kännetecknas av framsynt planering och god hushållning. Här finns även riktlinjer kring vad nämnder ska göra vid underskott och hur ofta budgetuppföljning ska göras.
Säkerställer kommunstyrelsen att nämnderna vidtar åtgärder vid negativa budgetavvikelser?	Delvis, vid negativa budgetavvikelser får nämnderna presentera åtgärdsplaner för kommunstyrelsen och nämndens ekonomi får ett extra fokus både från kommunstyrelsen och ekonomiavdelningen. Nästa uppföljningstillfälle är ett sätt för kommunstyrelsen att

	följa upp om åtgärder har gett effekt. Däremot framgår det inte vilka övervägande kommunstyrelsen gjort när de enbart fattar beslut att lägga informationen till handlingarna.
Rapporterar kommunstyrelsen vidare till kommunfullmäktige avseende utfallet av uppsikten?	Delvis, kommunstyrelsen rapporterar vidare genom delårsrapport och årsbokslut där varje nämnds ekonomi presenteras. Däremot framgår det att frågan kring uppsikt inte lyfts specifikt i kommunfullmäktige. Det framgår att det inte finns några former för hur ekonomisk uppföljning och åiterrapporteringen till fullmäktige specifikt bör se ut.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Formalisera sin uppsikt genom att dokumentera formerna för uppsikten för att därefter fastställa den,
- ▶ Säkerställa att det tydligt framgår i protokollen vilka underlag som legat till grund för beslut även om beslutet är att lägga informationen till handlingarna, samt
- ▶ Se över möjligheten att rapportera utfallet av uppsikten till kommunfullmäktige på ett formaliserat sätt.

Tranås den 15 november 2021

Victor Klügel
EY

Negin Nazari

Bilaga 1: Källförteckning

Intervjuade funktioner:

- ▶ Kommundirektör
- ▶ Ekonomichef
- ▶ Stabschef
- ▶ Kommunstyrelsens ordförande och vice ordförande

Dokument:

- ▶ Reglemente för internkontroll
- ▶ Delårsrapport 2021-08-31
- ▶ Internkontrollplan för kommunstyrelsen i Tranås kommun 2021
- ▶ Budgetprocessen
- ▶ God ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens presentationer från kommunstyrelsen sammankomster 2020 och 2021
- ▶ Socialnämndens presentationer från kommunstyrelsens sammankomster 2020 och 2021
- ▶ Kommunstyrelsens reglemente
- ▶ Delårsrapport 2020-08-31
- ▶ Finanspolicy
- ▶ Finanspolicyens riktlinjer
- ▶ Mål & Budget 2021
- ▶ Årsredovisning 2020/2021
- ▶ Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2020 och 2021
- ▶ Kommunfullmäktige sammanträdesprotokoll 2020 och 2021